

DÁ SA VÔBEC PROROCTVÁM ROZUMIEŤ?

TEXTY NA TENTO TÝŽDEŇ

Jer 29,23.24; Ž 139,1–6; Dan 12,4; Zj 22,10; 2Tim 3,15–17; Heb 4,12

ÚVODNÝ TEXT

„Kto sa však chváli, nech sa chváli tým, že je rozumný a pozná mňa, lebo ja som Hospodin, ktorý uskutočňuje milosrdenstvo, právo a spravodlivosť na zemi, veď v tom mám záľubu,“ znie výrok Hospodina. (Jer 9,24)

Kresťania sa často nevedia zhodnúť na základných pravdách Písma. Je teda zákonité, že sa dostávajú do sporov aj pri výklade prorociev. Takéto nezhody často vedú k záveru, že štúdium biblických prorociev je stratou času. Veď napokon, ak kresťania prichádzajú k úplne protikladným výkladom a hádajú sa pritom o každé slovo, aký zmysel by malo zaoberať sa biblickými prorocťami? Žiaľ, dokonca aj mnohí veriaci sú presvedčení, že niektoré knihy Biblie, ako napríklad Zjavenie, sa nedajú pochopiť a je teda zbytočné sa im venovať. Namiesto toho, aby tieto knihy čítali, vyhýbajú sa im, niekedy dokonca s „požehnaním“ kazateľov, ktorí nadobudli presvedčenie, že štúdium prorociev spôsobuje viac problémov, ako prináša riešení.

Nebolo to tak vždy. Počas prvých osemnástich storočí kresťanskej histórie väčšina kresťanov pokladala biblické prorocťvá nielen za dôležité, ale nachádzala v nich aj útechu a povzbudenie. Existovala dokonca prekvapivá miera zhody v tom, aké sú kľúčové posolstvá jednotlivých prorociev. Presne tak to Boh zamýšľal: „Napomínam vás však, bratia, menom nášho Pána Ježiša Krista, aby ste hovorili jednomyselne a neboli medzi vami roztržky, ale aby ste boli zjednotení v tom istom zmyšľaní i úsudku.“ (1Kor 1,10)

Tento týždeň preskúmame niektoré základné princípy, ktoré prinášajú konzistentné a spoľahlivé pochopenie prorociev.

OSNOVA LEKCIE

Na úplnom začiatku štúdia tohto štvrtíroka začneme otázkami, či my, ľudia, môžeme vlastne pochopiť Božie slovo (nielen prorocké texty) a aké základné princípy treba brať do úvahy, aby sme správne porozumeli Písmu.

- Mat 24,15.16: Kto číta, nech rozumie (nedeľa)
- Ž 147,5; Rim 11,33; 2Tim 3,14.15: Naše hranice a Božia túžba, aby sme Mu porozumeli (pondelok)
- Dan 12,4: Zaslúbenie lepšieho porozumenia (utorok)
- Mat 5,18; 2Tim 3,15–17: Dôležitosť veľkého biblického kontextu (streda)
- Dan 7,2.3.17.23: Biblia ako vlastný vykladač (štvrtok)

„KTO ČÍTA, NECH ROZUMIE“

¹⁵Keď teda uvidíte ohavnosť spustošenia, o ktorej bolo povedané ústami proroka Daniela, stať na svätom mieste – kto číta, nech rozumie –, ¹⁶vtedy tí, čo budú v Judsku, nech utekajú do hôr. (Mat 24,15.16)

Blahoslavený je, kto číta, aj tí, čo počúvajú slová prorocstva a zachovávajú, čo je v ňom napísané. Lebo určený čas je blízko! (Zj 1,3)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Pri návšteve akéhokoľvek kamenného či internetového kresťanského kníhkupectva veľmi rýchlo zistíme, že existuje mnoho titulov o prorockých a ich výklade. Tie však prinášajú nielen rôznorodé, ale veľmi často aj protichodné názory a výklady. Človek naozaj veľmi ľahko sklzne k presvedčeniu, že nikto v skutočnosti nevie, čo biblické prorocké knihy hovoria. Jeden autor napríklad tvrdí, že antikrist nie je nič iné ako metafora; iný je presvedčený, že antikrist ešte len príde v budúcnosti, a ďalší prináša historické dôkazy, že antikrist je niekto alebo niečo, čo tu bolo v časoch pohanskej Rímskej ríše. Ako povedal jeden starý kazateľ: „Možno je Biblia len ako staré husle, na ktorých sa dá zahrať akákoľvek melódia.“

Samotná Biblia však nič také nenaznačuje. Naopak, pozýva nás, aby sme ju čítali s vedomím, že Boh nehovorí nadarmo a že môžeme poznať pravdu o tom, čo hovorí prostredníctvom svojho Slova.

Prečítaj si Mat 24,15; Zj 1,3; Mat 11,29 a Jer 9,23.24. Čo naznačujú uvedené texty o Božom úmysle dať sa nám poznať a pochopiť?

Mnohé humanitné odbory na univerzitách ponúkajú kurzy, ktorých názov je niečo ako „Biblia ako literárne dielo“. Veriaci človeka by sa mohol čudovať, prečo by niekto chcel presedieť množstvo prednášok, na ktorých vyučujúci číta a vysvetľuje Bibliu, akoby išlo o dielo pohanskej mytológie. Hlavnou myšlienkou je, že v príbehoch sa síce môže nachádzať nejaká morálna „pravda“, ale k týmto príbehom môžeme pristúpiť, ako chceme a nájsť v nich, čo sa nám páči. Myšlienka, že by Biblia mala byť inšpirovaná Bohom, je takýmto učiteľom na smiech.

Učiteľ teda číta a vysvetľuje Bibliu, ale nepočuje v nej hovoriť Boží hlas. Iní pri štúdiu Biblie dospeli k záverom, ktoré sú v jasnom rozpore s jej poslaním. Bez toho, aby sa človek odovzdal Pánovi a otvoril svoje srdce poznávaniu pravdy, veľmi pravdepodobne pri čítaní Biblie prehliadne jej poslanie a nepochopí milujúci a svätý Boží charakter zjavený na jej stránkach. Môže sa to stať veľmi ľahko. Ak teda čítame Bibliu bez správnych nástrojov, bez správneho prístupu (ten je mimoriadne dôležitý) a pod vedením Svätého Ducha, môže to priniesť viac škody ako úžitku.

APLIKÁCIA

■ Niektorí ľudia majú tendenciu sústrediť sa na problémy alebo chyby, ktoré by mohli nájsť pri čítaní Biblie. V čom je takýto prístup problematický? Mohol by nám priniesť aj niečo pozitívne? Ako nám čítanie Biblie pomáha duchovne a intelektuálne rásť?

BOH CHCE BYŤ POCHOPENÝ

Velký a všemocný je náš Pán, jeho múdrosť je nesmierna. (Ž 147,5)

Ó, hĺbka Božieho bohatstva, múdrosti a poznania! Aké nepochopiteľné sú jeho súdy a aké nevyspytateľné jeho cesty. (Rim11,33)

¹⁴Ty však zostaň v tom, čomu si sa naučil a čo ti je zverené, veď vieš, od koho si sa to naučil, ¹⁵a pretože od detstva poznáš sväté Písma, ktoré ti môžu dať múdrosť na spásu, a to vierou v Ježiša Krista. (2Tim 3,14.15)

Nič nie je viac frustrujúce, ako keď sa v cudzej krajine naliehavo potrebujeme dohovoriť v nemocnici alebo u lekára, ale nehovoríme rovnakým jazykom. Vieme, čo potrebujeme povedať, ale nemáme primeranú slovnú zásobu, aby sme to povedali.

S Bohom vyvstáva iný problém. Hospodin hovorí: „Lebo ako nebesá prevyšujú zem, tak prevyšujú moje cesty vaše cesty a moje myšlienky vaše myšlienky.“ (Iz 55,9) Problém nie je v tom, že by Boh nemal slovnú zásobu, aby s nami mohol komunikovať. Problém je v tom, že my nemáme dostatočnú slovnú zásobu ani intelektuálnu kapacitu, aby sme Ho úplne pochopili.

Čo naznačujú nasledujúce pasáže o Božom uvažovaní v porovnaní s našim videním sveta?

Ž 139,1–6

Ž 147,5

Rim 11,33

1Ján 3,20

Pravdou je, že nikdy úplne nepochopíme Božiu myseľ. On je totiž vševediaci a nekonečne nás presahuje. Len veľmi obmedzene rozumieme svetu okolo seba, ako by sme teda mohli úplne pochopiť jeho Stvoriteľa? Nemôžeme.

Aj keď nikdy neobsiahneme všetko poznanie, môžeme pochopiť aspoň to, čo je potrebné pre našu spásu (pozri 2Tim 3,14.15). Keď apoštoli vysvetľovali svojim poslucháčom evanjelium, často sa odvolávali na splnené proroctvá. Z toho môžeme vyvodit', že jedným z kľúčových cieľov proroctiev je predstaviť a vysvetliť plán spasenia. V konečnom dôsledku nás teda biblické proroctvá majú priviesť k Ježišovi a zaslúbeniu spasenia, ktoré ponúka celému ľudstvu.

Veď Ten, prostredníctvom ktorého bolo všetko stvorené (pozri Kol 1,16; Ján 1,1–3), zostúpil na túto zem a obetoval sa na kríži za hriechy každého človeka, aj toho najbiednejšieho. Tak veľmi nás Boh miluje. Keď to všetko pre nás Pán urobil, túži, aby každý, vrátane tých najbiednejších, vedeli, čo nám ponúka v Ježišovi. A práve proroctvá majú takýto potenciál.

- **Áno, je toho veľa, čo nevieme a čomu nerozumieme. Ako môžeme nájsť rovnováhu medzi zmierením sa s tým, že niektoré veci nepochopíme, a medzi úprimnou túžbou a snahou porozumieť aspoň tomu, čo sa poznať dá a čo poznať potrebujeme?**

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

APLIKÁCIA

„ZACHOVAJ TIETO SLOVÁ V TAJNOSTI“

A ty, Danielu, zavri tie slová a zapečať knihu až do času, keď bude mať byť koniec. Mnohí budú spytovať, a rozmnoží sa vedomosť. (Dan 12,4; Roh.)

Čo povedal Hospodin Danielovi v úvodnom texte (Dan 12,4; porovnaj so Zj 22,10)? Ako týmto slovám rozumieš?

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Nie je nezvyčajné počuť, ako kazatelia používajú Dan 12,4 na predpovedanie vzostupu technologického a vedeckého poznania tesne pred príchodom Krista. Mnohí ho používajú aj na opis pokrokov v rýchlom cestovaní, ktoré sa udiali za posledné storočie. Aj mnoho adventistických kníh zvolilo tento prístup. Hoci ide o rozumné interpretácie, máme dosť dôvodov predpokladať, že význam textu je oveľa širší.

Anjelov pokyn Danielovi sa začína príkazom „zachovaj tieto slová v tajnosti a zapečať knihu“. Predmetom diskusie je samotná kniha Daniel. Čo ak je to tak, že „vedomosť“, ktorá sa na konci časov náhle rozrastie, bude sa týkať práve pochopenia samotnej knihy Daniel?

V tom sa kniha Daniel zásadne líši od knihy Zjavenie. Ján totiž dostal presne opačný príkaz ako Daniel: „Nezapečať prorocké slová tejto knihy, lebo určený čas je blízko!“ (Zj 22,10) Zámerom Zjavenia bolo, aby ho ľudia chápali hneď od začiatku, pretože „čas je blízko“. Naproti tomu kniha Daniel mala byť jasnejšie pochopená až v určitom bode vzdialenej budúcnosti.

V priebehu storočí sa knihu Daniel pokúšalo vysvetliť veľa kresťanských mysliteľov. Mnohým sa podarilo urobiť pri výklade knihy zásadné objavy. Pochopenie knihy Daniel sa však rýchlo rozrástlo po skončení proroctva o 1260 „dňoch“, ktoré sa skončilo v roku 1798. Práve vtedy začali postupne rôzni vykladači na celom svete prichádzať k záveru, že okolo roku 1843 sa stane niečo veľkolepé. Najpozoruhodnejší z nich bol William Miller, ktorého kázanie naštartovalo veľké adventné hnutie devätnásteho storočia a rozpútalo reťaz udalostí, ktoré mali za následok vznik cirkvi „ostatkov“ a jasné pochopenie posolstva troch anjelov.

Inými slovami, zrod celosvetového adventného hnutia je naplnením Danielovej predpovede, že sa v čase konca „rozmnoží vedomosť“ (Dan 12,4; Roh.).

APLIKÁCIA

- Pri pohľade na roztrieštenosť kresťanského sveta a obrovské rozdiely v chápaní základných pilierov biblického posolstva je zrejmé, že aj medzi veriaciimi panuje určitá „temnota“ a odklon od mnohých Bohom zjavených právd (vrátane tých prorockých). Má v takejto situácii ešte zmysel klásť dôraz na „pravdu“ a správne „poznanie“? A ak áno, ako sa pritom vyhnúť lákavému nebezpečenstvu pýchy, povyšovania sa a odsudzovania druhých?

ŠTÚDIUM SLOVA

Amen, hovorím vám: Pokiaľ sa nepominie nebo a zem, nepominie sa ani najmenšie písmenko, ani jediná čiarka zo Zákona, kým sa všetko nestane. (Mat 5,18)

¹⁵... od detstva poznáš sväté Písma, ktoré ti môžu dať múdrosť na spásu, a to vierou v Ježiša Krista. ¹⁶Celé Písmo je Bohom vnuknuté a užitočné na učenie, karhanie, nápravu a výchovu v spravodlivosti, ¹⁷aby Boží človek bol dokonalý a pripravený na každé dobré dielo. (2Tim 3,15–17)

Adventisti siedmeho dňa vďačia Williamovi Millerovi za lepšie pochopenie biblických proroctiev. Kým jeho pochopenie kľúčových pasáží (napríklad Dan 8,14) nebolo dokonalé, Millerova metodológia bola dôležitá, pretože pripravila pôdu pre zrod hnutia ostatku pre čas konca.

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

Na aký postoj k biblickým proroctvám nás vyzývajú tieto verše?

Mat 5,18

2Tim 3,15–17

Luk 24,27

Z určitého pohľadu sa štúdium Biblie môže podobať na skladanie veľkej skladačky. Ak sa pokúsime dať dokopy len dva či tri kúsky, je takmer nemožné rozoznať celý obrázok. Možno sa nám bude zdať, že na tých zopár spojených kúskoch vidíme časť koňa a tak usúdime, že skladáme obraz konského stáda. Ale niekoľko ďalších kúskov odhalí sliepku a kravu. A keď napokon dokončíme celú skladačku zo stoviek dielikov, zrazu uvidíme, že sme celý čas skladali obrázok krajiny, na ktorom sa nachádza skupina domov, hospodársky dvor s mnohými zvieratami a v pozadí sú lesy a vysoké vrchy.

Mnohí kresťania robia pri štúdiu Biblie tú chybu, že s ňou zaobchádzajú ako so zbierkou samostatných, nesúvisiacich výrokov alebo prísloví, ktoré môžu použiť na riešenie akejkoľvek situácie. Nájdu si niekde na konci svojho vydania Písma zoznam veršikov ku konkrétnej téme (výchova detí, depresia, alkoholizmus, problémy v rodine a podobne) a predpokladajú, že tieto verše tvoria súhrn biblického učenia k danému problému.

Žiaľ, k proroctvám pristupujú často rovnako. Vytrhávajú jednotlivé verše z kontextu a porovnávajú ich so súčasnými udalosťami vo svete, namiesto toho, aby dané verše porovnávali s tým, čo hovorí zvyšok Biblie. Takýto prístup vedie k vzniku stále nových výkladov proroctiev publikovaných na internete alebo knižne. Tie treba, samozrejme, vždy raz za čas aktualizovať, pretože sa vo svojich predpovediach a výkladoch mýlili úplne vo všetkom: v mieste, čase aj predpovedanej udalosti.

Preto pri našom štúdiu proroctiev (a vlastne celej Biblie) je také dôležité neskákať z verša na verš. Namiesto toho je potrebné preštudovať si systematicky a pozorne všetko, čo o konkrétnej téme Biblia hovorí, a vziať do úvahy aj kontext, v ktorom to hovorí. Je veľmi ľahké vytrhnúť pasáž z kontextu a prinútiť ju povedať to, čo by sme sami chceli.

- **V čom spočíva nebezpečenstvo používania len niektorých biblických textov pre podporu vlastného názoru či učenia cirkvi? Čo môžeme urobiť, aby sme sa nenechali chytiť do tejto lákavej pasce?**

APLIKÁCIA

OBRAZNE ALEBO DOSLOVA?

²Daniel povedal: „Vo svojom nočnom videní som videl, ako štyri nebeské vetry rozbúrili veľké more. ³Z mora vystúpili štyri veľké šelmy, líšiace sa jedna od druhej. (Dan 7,2.3)

¹⁷„Štyri veľké šelmy znamenajú, že na zemi povstanú štyria králi...“ ²³Takto prehovoril: „Štvrtá šelma, to bude štvrté kráľovstvo na zemi, ktoré bude odlišné od všetkých ostatných kráľovstiev. Pohlť celú zem, pošliape a rozdrúžga. (Dan 7,17.23)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Pri štúdiu prorociev si musíme veľmi často zodpovedať otázku, či konkrétne vyjadrenia chápať doslovne alebo obrazne. Ako sa dá určiť, či autor použil symbolický jazyk? A ako môžeme zistiť, čo konkrétny symbol predstavuje? Najdôležitejšie je pri takomto rozhodovaní zistiť, ako sa konkrétny symbol (postava, miesto, udalosť) vyskytuje v celej Biblii, teda nie ako ho chápeme my dnes. Niektorí napríklad aplikujú symbol medveďa z Daniela 7 na súčasné Rusko, keďže práve medveď sa dnes často používa ako symbol Ruska. Toto však nie je dobrý ani bezpečný spôsob interpretácie prorockej symboliky.

Pri čítaní nasledujúcich textov dovoľ, aby sa Biblia stala svojím vlastným vykladačom a sama určila význam textu. Aký prorocký symbol je spoločný pre jednotlivé texty a čo podľa Biblie predstavuje?

Dan 7,7; Dan 8,3; Dan 7,24

Zj 1,16; Ef 6,17; Heb 4,12

Zj 12,1; Zj 21,2; Ef 5,31.32; Jer 6,2

Nasledovaním jednoduchého pravidla, že Biblii musí byť umožnené definovať svoje vlastné pojmy, sa vytratí väčšina „tajomstva“ týkajúca sa prorockých symbolov. Vidíme napríklad, že *roh* môže symbolizovať politickú moc alebo národ. *Meč* môže symbolizovať Božie slovo. A *žena* môže symbolizovať cirkev. Na tomto príklade sa dá pomerne dobre vidieť, ako Biblia vysvetľuje samú seba. Zostáva však zodpovedať otázku, prečo by sa Biblia mala vyjadrovať v symboloch, namiesto toho, aby bola jasná, konkrétna a priamočiara? Prečo by napríklad Peter v 1Pet 5,13 záhadne označoval mesto Rím ako Babylon?

Existuje zrejme viacero dôvodov, prečo sa Boh rozhodol komunikovať svoje poslanstvo v prorockých symbolickom jazykom. V prípade novozmluvnej cirkvi, ak by kniha Zjavenie jasne označila Rím za pôvodcu toľkého zla, už aj tak nebezpečné prenasledovanie cirkvi by sa mohlo ešte viac vyostriť. Nech už sú dôvody akékoľvek, môžeme sa spoliehať, že Boh chce, aby sme pochopili, čo symboly znamenajú.

APLIKÁCIA

- Niektoré symboly a prorockvá sú pre nás aj dnes záhadou. Ako nám sústredenie sa na to, čomu rozumieme, môže pomôcť posilniť našu vieru?

PODNETY NA ZAMYSLENIE

V knihe *Z tieňa do slávy* si v kapitole „USA 1844 – očakávanie Kristovho príchodu“ prečítajte časti „Millerovo poznanie“ a „Biblia hovorí o osobnom príchode Ježiša Krista“ (GC 319–324; ZTDS 223–325).

„Kazatelia i členovia cirkví tvrdili, že proroctvá kníh Daniel a Zjavenie sú nezrozumiteľnými tajomstvami. Spasiteľ však upozorňoval svojich nasledovníkov na výroky z Danielovej knihy, ktoré sa v stanovenom čase uskutočnia. Povedal: *Kto číta, nech pochopí!* (Mat 24,15) Tvrdenie, že kniha Zjavenie je nezrozumiteľným tajomstvom, odporuje samotnému názvu tejto knihy. Kniha Zjavenie sa začína slovami: *Zjavenie Ježiša Krista, ktoré mu dal Boh, aby ukázal svojim sluhom, čo sa má onedlho diať. ... Blahoslavený, kto číta, aj tí, ktorí počúvajú slová proroctva a zachovávajú, čo je v ňom napísané, lebo určený čas je blízko.* (Zj 1,1–3) ... Ako môžu napriek tomuto svedectvu Písma tvrdiť, že kniha Zjavenie je nezrozumiteľným tajomstvom? Kniha Zjavenie je naopak odhalené tajomstvo a otvorená kniha. Jej štúdium vedie myseľ k proroctvu Daniela a v oboch týchto prorockých knihách sú tie najdôležitejšie Božie pokyny týkajúce sa udalostí v závere dejín tohto sveta. Pán vo videní Jánovi ukázal pozoruhodné a zaujímavé udalosti aj z dejín cirkvi. Boží prorok videl stav veriacich, hroziace nebezpečenstvá a boje, ako aj konečné vyslobodenie Božieho ľudu. Zaznamenal záverečné posolstvá, ktoré povedú k tomu, aby všetko dozrelo na žatvu a konečný zber do nebeskej sýpky, alebo do otiepok pre stravujúci oheň. Ján videl nesmiernu dôležitú skutočnosť, najmä pre cirkev posledných dní, aby tí, čo sa odvrátia od bludov k pravde, poznali nebezpečenstvá a boje, ktoré ich čakajú. Nikto nemusí žiť v neistote z toho, čo príde na tento svet. (GC 341.342; ZTDS 238.239)

NÁMETY NA SPOLOČNÉ UVAŽOVANIE

1. Akými spôsobmi môže štúdium proroctiev výrazne posilniť našu vieru? Ktoré proroctvá – napísané pred tisíckami rokov o udalostiach, ktoré sa stanú o stovky alebo tisícky rokov neskôr – vám pomohli zvýšiť dôveru v Bibliu a v Boha, ktorý ju inšpiroval? V čom nám proroctvo v Daniel 2 dáva silné a logické dôvody, aby sme dôverovali nielen tomu, že Boh existuje, ale aj že pozná budúcnosť?
2. Ako sa môžeme chrániť pred mnohými „divokými“ a špekulatívnymi pokusmi vykladať proroctvá? Stretli ste sa s takými výkladmi aj v našej cirkvi? Ako ste reagovali? Prečo musíme byť opatrní a riadiť sa slovami apoštola Pavla: „všetko skúmajte; dobrého sa držte“ (1Tes 5,21)?